

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Bednarek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Ryszard Witkowski

SSN Adam Roch

w sprawie **J. R.**

skazanego za czyny z art. 54 § 1 k.k.s. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 28 maja 2025 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od postanowienia Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z 11 marca 2014 r., o sygn. akt II 1 Ko 211/14

1. uchyla zaskarżone postanowienie i na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. umarza postępowanie wykonawcze w stosunku do skazanego J. R. w przedmiocie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary łącznej 1 roku pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z 8 lutego 2011 r., sygn. akt II Ks 53/10;

2. kosztami sądowymi postępowania wykonawczego obciąża Skarb Państwa.

Adam Roch

Małgorzata Bednarek

Ryszard Witkowski

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju wyrokiem z 8 lutego 2011 r., sygn. akt II Ks 53/10, orzekł wobec J. R. karę łączną grzywny w wymiarze 180 stawek dziennych

po 50 złotych każda oraz karę łączną 1 roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 3 lata - w związku z uznaniem go winnym popełnienia występku określonych w art. 54 § 1 k.k.s. i inne. Powyższy wyrok nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się 16 lutego 2011 r.

Postanowieniem z 11 marca 2014 r., sygn. akt II 1 Ko 211/14, Sąd Rejonowy w Jastrzębiu-Zdroju, w oparciu o przepis art. 75 § 2 k.k., zarządził względem skazanego wykonanie ww. kary pozbawienia wolności. Sąd Rejonowy następnie przyjął, że wskazane postanowienie uprawomocniło się 8 kwietnia 2014 r., w konsekwencji czego kara pozbawienia wolności została wprowadzona do wykonania.

Od powyższego orzeczenia kasację na korzyść skazanego J. R. wywiódł Prokurator Generalny, który zarzucił mu:

1. rażące i mogące mieć istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 139 § 1 k.p.k. w zw. z art. 131 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w., skutkujące równocześnie rażącą obrazą art. 22 § 1 k.k.w., a w konsekwencji także art. 178 § 2 k.k.w. (w brzmieniu obowiązującym w dacie ich stosowania) oraz art. 6 k.p.k., polegające na wadliwym uznaniu, że nieudolna próba wezwania J. R. za pośrednictwem Policji, do stawienia na wyznaczony na 11 marca 2014 r. termin posiedzenia w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, spełnia wymogi doręczenia zastępczego, a tym samym, że wystąpiły warunki do rozpoznania sprawy' pod nieobecność skazanego, podczas gdy próba doręczenia korespondencji została podjęta pod adresem, który nie został wskazany przez J. R. jako miejsce jego zamieszkania, dłuższego pobytu, ani adres do doręczeń, co w konsekwencji skutkowało przeprowadzeniem postępowania pod jego nieobecność z rażącym naruszeniem prawa do obrony, polegającym na uniemożliwieniu skazanemu wzięcia udziału w posiedzeniu oraz poddania wydanego postanowienia kontroli odwoławczej,

2. rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego, to jest art. 75 § 4 k.k. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w.

(w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania), polegające na zarządzeniu na mocy tego orzeczenia, które uprawomocniło się po dniu 16 sierpnia 2014 r., wykonania warunkowo zawieszanej na okres 3 (trzech) lat kary 1 (jednego) roku pozbawienia wolności, orzeczonej wobec J. R. prawomocnym z dnia 16 lutego 2011 r. wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z dnia 8 lutego 2011 r., sygn. akt II Ks 53/10, tj. po upływie okresu wskazanego w wymienionym przepisie prawa materialnego, stosownie do którego zarządzenie wykonania kary po dniu 16 sierpnia 2014 r. nie było już możliwe.

Stawiając powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i umorzenie postępowania w przedmiocie zarządzenia wykonania kary 1 roku pozbawienia wolności, zgodnie z treścią art. 15 § 1 k.k.w.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym.

W przedmiotowej sprawie, Sąd Rejonowy w Jastrzębiu - Zdroju, na dzień 11 marca 2014 r. wyznaczył posiedzenie w przedmiocie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, orzeczonej wobec J. R. ww. wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju z 8 lutego 2011 r. Sąd Rejonowy zawiadomienie skazanego J. R. o posiedzeniu przekazał Komisarzowi Policji w W. celem doręczenia mu na adres W., ul. [...]. W wykonaniu powyższego polecenia Komisariat Policji poinformował Sąd Rejonowy, że mieszkanie zlokalizowane przy ul. [...] w W. stanowi własność J. C.. J. R. – jak wynikało z oświadczenia właściciela mieszkania - był natomiast jego znajomym i poprosił go o zameldowanie, jednak nigdy tam nie mieszkał, ani też nie przebywał. Z akt sprawy natomiast wynikało, że J. R. w toku postępowania przygotowawczego jako adres zamieszkania podał W. ul. [...], natomiast jako adres dla doręczeń w kraju wskazał – W., ul. [...] Na wskazany przez niego adres korespondencyjny następnie wysyłano wymienionemu przez okres postępowania przygotowawczego pisma procesowe. Na pierwszej rozprawie

głównej, która miała miejsce 6 lipca 2010 r., J. R. ponownie wniósł, aby korespondencję do niego kierować na ww. adres podany jeszcze w toku postępowania przygotowawczego jako adres do doręczeń. Kolejne wezwania wysyłane były zatem na powyższy adres - przy czym jedno z nich zostało wysłane dodatkowo na adres W. ul. [...]. Po wydaniu wyroku, wezwania do zapłaty zobowiązań finansowych były najpierw wysyłane skazanemu na adres W. ul. [...], których skazany nie odebrał a jedno z nich – odebrane przez niego - na adres wskazany przez skazanego jako adres do doręczeń tj. W. ul. [...]. Ten ostatni adres zresztą Sąd Rejonowy wskazał następnie komornikowi sądowemu w związku z wdrożonym postępowaniem egzekucyjnym.

W realiach zatem tej sprawy na posiedzeniu w dniu 11 marca 2014 r. Sąd Rejonowy w Jastrzębiu - Zdroju, dysponując powyższymi informacjami, powołując się na treść art. 139 § 1 k.p.k., błędnie uznał zawiadomienie J. R. o terminie posiedzenia wysłane za pośrednictwem Policji za doręczone prawidłowo co z kolei spowodowało, że przystąpił do procedowania, które zakończyło się wydaniem zaskarżonego postanowienia – pod nieobecność skazanego.

Rację ma więc skarżący, że skazany nie został zawiadomiony w sposób prawidłowy o terminie posiedzenia, skoro korespondencja do niego kierowana miała być na adres przez niego nie wskazany jako adres zamieszkania czy adres do doręczeń - co stanowiło rażące naruszenie prawa procesowego, a to art. 139 § 1 k.p.k. a w konsekwencji art. 22 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w. Przepis art. 22 § 1 k.k.w. w zw. z art. 178 § 2 k.k.w. - w brzmieniu obowiązującym w dacie procedowania – nakładał bowiem na sąd obowiązek zawiadomienia skazanego o posiedzeniu sądu, w taki sposób, aby umożliwić mu skorzystanie z prawa do wysłuchania, przed podjęciem przez sąd decyzji w przedmiocie zarządzenia wykonania kary warunkowo zawieszanej. Obowiązek zawiadomienia jest zrealizowany wówczas, gdy zawiadomienie o terminie posiedzenia zostanie wysłane na ten adres (lub adresy), który skazany podał jako adres miejsca zamieszkania lub pobytu w kraju albo też - jako adres do doręczeń (art. 139 k.p.k.) – co w realiach tej sprawy nie miało miejsca. Nie wiedząc natomiast o wyznaczonym posiedzeniu w przedmiocie zarządzenia wykonania kary, której wykonanie warunkowo zawieszono, skazany nie miał zatem możliwości wzięcia w nim udziału, co oznaczało,

iż nie mógł on przedstawić swoich racji oraz argumentów odnoszących się do złożonego wniosku o zarządzenie wykonania kary, a co z kolei stanowiło rażące naruszenie prawa do obrony (art. 6 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w.). Na tle przepisu art. 178 § 2 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym przed dniem 1 lipca 2015 r. w orzecznictwie Sądu Najwyższego powinność wysłuchania skazanego ujmowana była jako obowiązek sądu, realizowany w ten sposób, iż sąd miał dołożyć wszelkich starań mających na celu wysłuchanie skazanego lub jego obrońcy. Nie oznaczało to oczywiście, że w każdej sytuacji sąd miał doprowadzić do złożenia wyjaśnień przez skazanego lub jego obrońcę. Jeżeli bowiem zachowanie skazanego wskazywało bezspornie, że nie chce z prawa do udziału w posiedzeniu skorzystać, a więc nie chce złożyć stosownych wyjaśnień, to odstępianie od wysłuchania nie stanowi obrazy przepisu art. 178 § 2 k.k.w. W niniejszej sprawie również przez pryzmat tak wykładanego przepisu art. 178 § 2 k.k.w. w brzmieniu obowiązującym w dacie orzekania widoczne są zaniechania sądu, stanowiące o rażącym naruszeniu także prawa do wysłuchania skazanego. Jest zatem jasne, iż taki sposób procedowania w sposób rażący naruszył wskazane powyżej przepisy procesowe, pozbawił skazanego możliwości zaprezentowania swoich racji oraz argumentów na ich poparcie, co mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia (art. 6 k.p.k.).

Oczywiście zasadny jest również zarzut 2 kasacji. Otóż Sąd Rejonowy w Jastrzębiu -Zdroju błędnie przyjął, że korespondencja wysłana na adres nie podany przez skazanego ani jako adres zamieszkania, ani adres do doręczeń stanowi, przy podwójnej awizacji, o fikcji doręczenia zastępczego wynikającej z treści art. 133 § 2 k.p.k. czy też art. 139 § 1 k.p.k. Do przyjęcia bowiem fikcji doręczenia zastępczego, o którym mowa w przywołanych przepisach koniecznym jest bowiem, aby korespondencja została wysłana na prawidłowy, nie zaś jakikolwiek adres. Tylko bowiem poprawne wskazanie danych adresowych, czyli podanych przez samego skazanego, warunkuje możliwość uznania korespondencji za doręczoną. Ponieważ w realiach niniejszej sprawy sytuacja taka nie miała miejsca, gdyż odpis zaskarżonego postanowienia, tak samo jak zawiadomienie o terminie posiedzenia, zostało wysłane na adres W. ul. [...] - zamiast na adres podany przez skazanego jako adres do doręczeń tj. W. ul. [...]. Tym samym postanowienie z 11 marca 2014 r., o sygn. akt II 1 Ko 211/14, w istocie nie zostało doręczone skazanemu i wadliwym

było uznanie, iż uprawomocniło się ono z datą jego zwrotu do nadawcy, tj. 8 kwietnia 2014 r. Na marginesie uznać należy – zresztą słusznie zauważył to autor kasacji – ustalając datę prawomocności orzeczenia, również przy fikcji doręczenia zastępczego należy uwzględnić termin przysługujący stronie do złożenia środka odwoławczego, albowiem dopiero z upływem tego terminu orzeczenie nabywa przymiot prawomocności. Postanowienie powyższe biorąc zatem pod uwagę treść przepisu art. 142 k.p.k. zostało skutecznie uznane za doręczone 21 września 2018 r., tj. w momencie zatrzymania skazanego do odbycia orzeczonej kary pozbawienia wolności, kiedy to J. R. w związku z zatrzymaniem niewątpliwie uzyskał informację o zarządzeniu wykonania wobec niego kary pozbawienia wolności orzeczonej w sprawie Sądu Rejonowego w Jastrzębiu – Zdroju, o sygn. akt II Ks 53/10. Nie sposób zatem uznać, że zaskarżone niniejszą kasacją postanowienie z 11 marca 2014 r., sygn. akt II 1 Ko 211/14, wydane w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, uprawomocniło się przed upływem wynikającego z dyspozycji art. 75 § 4 k.k. terminu zawitego, skoro samo jego doręczenie uznać należało, w realiach niniejszej sprawy, za doręczone dopiero 21 września 2018 r, a więc przeszło dwa lata po terminie o jakim mowa w przywołanym przepisie.

Obowiązujący w dniu orzekania Sądu Rejonowego w Jastrzębiu – Zdroju przepis art. 178 § 3 k.k.w. stanowił, że postanowienia o zarządzeniu wykonania kary wydane na podstawie art. 75 § 2 i 3 k.k. stają się wykonalne dopiero z chwilą uprawomocnienia (identyczne rozwiązanie obowiązuje obecnie i jest ono uregulowane w art. 178 § 5 k.k.w.). Oznacza to, że ustawodawca w diametralnie odmienny sposób uregulował konsekwencje zarządzenia wykonania kary, uzależniając wykonalność decyzji sądu od obligatoryjnego, bądź fakultatywnego charakteru podstawy zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności (art. 75 § 1. 1a, 2a lub § 2 i 3 k.k.). Zgodnie z przywołanym uregulowaniem prawnym fakultatywne zarządzenie wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności byłoby skuteczne, gdyby prawomocne w tym przedmiocie postanowienie wydane zostało przed upływem okresu próby i kolejnych 6 miesięcy. W rozpatrywanej sprawie ów okres mijał z dniem 16 sierpnia 2014 r. Przypomnieć w tym miejscu należy, że sąd zarządził wykonanie kary pozbawienia wolności w oparciu o przepis art. 75 § 2 k.k. Zaprezentowana zatem chronologia przesądza, że zaskarżone postanowienie

uprawomocniło się w czasie, gdy doszło już do zatarcia skazania za przestępstwo przypisane J. R. wyrokiem Sądu Rejonowego w Jastrzębiu – Zdroju z 8 lutego 2011 r.

Przedstawione rażące naruszenia prawa tak w sposobie procedowania, jak i doręczeniu orzeczenia będącego podstawą zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary niewątpliwie miało istotny wpływ na treść postanowienia z 11 marca 2014 r., o sygn. akt II 1 Ko 211/14. Na jego bowiem podstawie zarządzono wobec skazanego J. R. niepodlegającą już wykonaniu karę pozbawienia wolności.

W powyższej sytuacji, dzieląc zaprezentowane w kasacji stanowisko co do rażącego charakteru naruszenia wskazanych w zarzutach przepisów prawa oraz oczywistego, negatywnego wpływu tych uchybień na treść orzeczenia, Sąd Najwyższy orzekł, jak w części dyspozytywnej, umarzając postępowanie wykonawcze na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. obciążając kosztami sądowymi postępowania wykonawczego Skarb Państwa.

[J.J.]

[r.g.]

Adam Roch

Małgorzata Bednarek

Ryszard Witkowski